

A U É

SUPLEMENT SETMANAU DETH DIARI AVUI. DISSABTE, 6 DE JUNH DE 1998

Era Corsa populara d'Aran, arthenh era sua mielhior participacion

Eth marroquin Omar Madith, repetís triomf per tresau an consecutiu ena XI edicion dera mieja maraton

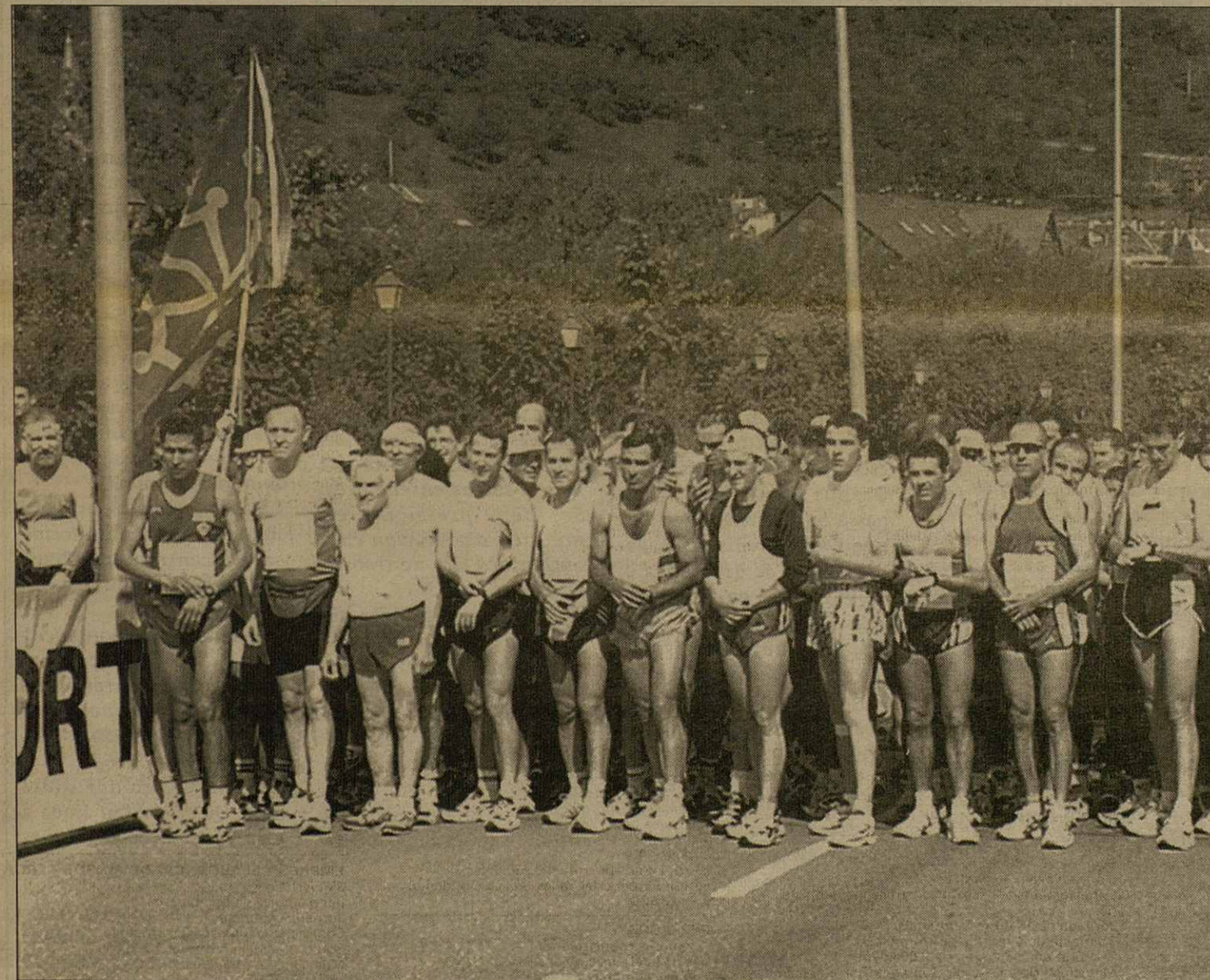
III An darrèr d'an era Corsa populara dera Val d'Aran se convertís en ua des pròves esportives mès importants per çò que hè ath nom-

bre de participaires. Es 21,5 quilomètres que separauen era gessuda en Vielha dera arribada en Les non espantèren, ena edicion d'engan, as

175 corredors que preneren part en aguesta XI edicion dera Mieja maraton.

Omar Madith deth club Sicoris, siguec per tresau an

consecutiu eth primèr en crotzar era linha de mèta. Era participacion de corredors aranesi siguec enguan fòrça destacabla.

Era gessuda dera corsa se dec dauant deth Palai de Gèu de Vielha

Eth Conselh, en contra dera contunhitat deth Life

V Eth Conselh Generau d'Aran aprovèc dimars passat, en session plenària, eth sòn refús ara contunhitat deth programa Life dera Union Europèa de reintroduccion der os Brun en Pirenèu.

Aquest acòrd se preneç per unanimitat damb eth supòrt des grops d'Unitat d'Aran e Union democratica Aranesa.

Aguesta decision se hig ara presa, damb anterioritat e per separat, pes ajuntaments deth Naut Aran, Vilamòs, Arres, Canejan, Bossòst, Bausen, Les e Vielha.

Er unic municipi en qué s'acordèc, per votacion populara, balhar supòrt ara contunhitat deth programa siguec eth d'Es Bòrdes.

MIRALHEM-MOS

VIII Enes distàncies cuertes anauen a pè; entàs longues hègen a servir es shivaus e es carretes. Mès tard arribarien es primèrs autobusi, d'arròdes massisses e lampes de carbur e damb eri es coches.

Ans entà darrèr, eth "Tramvai dera Val d'Aran" arribauet enquia Marinhas, a despriet qu'eth projècte ère apropàs en Salardú.

Aué rebrembam era figura d'un conductor de coches de linha qu'arribèc a èster eth primèr chofer de "Productora" ena Val d'Aran, Pepe d'Artiga, coneishedor coma arrès des mieis de locomocion en parçan.

Tostemp auie suenhat es autos en tot revisà-los enquia- ra darrèra pèça.

Se prorrògue eth concors sus er escut d'Aran

Era data limit de liurament des trabalhs s'alongue enquia dimars

Era primèra exposicion d'Art liure, que vire ath torn der escut dera Val d'Aran, e qu'ei previst que s'inicie eth 17 de junh damb motiu dera Hèsta d'Aran, prorrògue eth tèrme d'entrega des trabalhs enquiath dimars que ven.

Es trabalhs entà préner part en aguesta exposicion-concors, referent ar escut, pòden èster presentats en quincevolh

tipus de format, tostemp que siguen originals e ineditos

Es techniques que se pòden hèr a servir entà elaborar era òbra anaràn des de pintures (òlis, aquarelles...) a flors seques, veire, esmalt...

Era participacion ad aguest concors ei dubèrta a totes es edats. Es trabalhs s'an de presentar ena sedença deth Conselh

Generau. En moment de depausar era òbra s'aurà d'acompanhar en ua engolòpa barrada que contienrà es donades personaus der autor: nòm, cognòm, domicili e telefon.

Eth Conselh expedirà un rebut conforme se hè eth deposit dera òbra. Aguest madeish prepausará era compra des òbres seleccionades.

ERA ENTREVISTA

Laurença Privat
ESTUDIANT DE LENGUA OCCITANA

“Abantes d'estudiar e apréner d'autes lengües cau conéisher era de casa”

Guilhèm Martin
BARCELONA

Laurença Privat ei estudiant deth darrèr cors de lengua Occitana.

Era sua intencion immediata ei dedicà-se ar ensenhament der occitan.

Guilhèm Martin. - Qué te portèc a estudiar era lengua occitana a un nivèu universitari?

Laurença Privat. - Prumèr qu'ei ua lengua que m'agrada e tanben pr'amor qu'era mia mair qu'ei occitana e qu'era lengua l'ac è entenuda a parlar ada era, ath mèn pair-sénher e a d'autes persones que demoren en mèn pòble. Donques, ei ua lengua que m'agradaue, qu'escotau a parlar soent mès que non parlaua jamès. La volia estudiar d'ençà qu'anaua entà estudi mès eth problèma ère que non hègem sonque ua ora ara setmana. E entà apréner era lengua ère un shinhau dificil pr'amor qu'eth temari ère mès lèu culturau que lingüistic. Despús quan arribè ena Universitat, decidí d'apréner era lengua vertadèrament entà poder parlar damb era gent e hèr es cambis e perque er occitan tanplan que pensi mos pòt daurir d'autes possibilitats coma era comprenença mutua damb es catalans o era comprenença de d'autes lengües romaniques coma er italian per exemple.

G.M. - Alavetz auies era impression que se podie pèrder un patrimòni?

L.P. - Òc, ben. Mès i a tanben era beresa dera lengua, era dubertura entàs autes cultures mediterranenques damb es quaus auem fòrça causes semblantes o comunes. E un dia me'n di compe de que podiem compréner tot un pialèr de causes damb era lengua occitana.

G.M. - E aguesta actitud,

aguesta manèra tua de hèr, la trapes en d'audi joeni occitans o ès ua des pògues personas que pense atau?

L.P. - I a joeni que s'intègren en plan de moviments qu'existissen aué per aué ara recerca d'arraitz verdadères e ara per ara se viren de cap ara lengua occitana pr'amor qu'atau se pòden hargar ua identitat pròpia qu'abantes cercauen laguens d'ua determinada region.

G.M. - Açò passe tanben en d'audi lòcs a on i a ua lengua pròpia e ua auta dominanta. Mès era gent soent pense qu'ei mès util d'estudiar anglés, aleman, espanhòu, mès lèu qu'era lengua mairau. Alavetz entà convéncer a un estudiant que s'estime mès apréner eth francés o er espanhòu que li dideries?

L.P. - Me semble qu'aquera actitud non ei pas era mièlh, pr'amor qu'abantes d'estudiar e apréner d'autes lengües, cau conéisher era pròpia, era de casa, ath delà dera nacionau, aquera qu'ei impausada peth govèrn.

G.M. - De qué estudiès ena Universitat? Quin siguec eth tòc caminament?

L.P. - Comencè en tot hèr cors de lengua entà saber com escriuè-la, liegé-la e parlà-la. Despús de dus ans atau, passè ua licéncia d'occitan que i a de civilisacion, de literatura, de gramatica e de lingüistica en prohonditat.

G.M. - Donques existís ua licéncia e mès cors de filologia occitana. Quines son es autes possibles aufertes?

L.P. - Er occitan aufrís d'autes possibilitats tanben coma ua mestria de lingüistica, de literatura occitana e podem passar dempús eth concors d'occitan, eth CAPES, entà èster professor d'occitan e d'ua auta matèria. E evidentment pòs arténher d'èster ensenheire d'occitan ena Universitat.

G.M. - Guairi estudiants i a qu'estúdien er occitan en Montpelhièr?

L.P. - N'i deu auer ues 700 o 800 personas que seguissen cors d'occitan.

G.M. - Ei ua chifra plan consi-

derabla. E era gessuda naturau d'aguesti estudiants serà er ensenhament?

L.P. - Òc, ben segur.

G.M. - Mès non existissen pas suficients escòles entà toti aqueri futurs ensenheires. Se hèr pressions en ministèri d'educacion entà obtier mès lòcs de trabalh en aguest sentit?

L.P. - Creigui que prumèr me cau explicar eth sistèma educatiu. I a dus tipus d'escòles. Es Calandretes que son escòles mairaus que se pòden perlongar enquiath collègi e des de non hè guaire enquiath licèu. E i a tanben es classes dites bilingües laguens des escòles publiques.

G.M. - E en Montpelhièr, a on viues tu, com penses que serà era lengua d'aciu a vint-e-cinc ans?

L.P. - Non t'ac sai pas pr'amor qu'ara i a problèmas a nivèu politic. Era persona qu'a d'amiar era cultura ena region ei deth Front Nacionau e aquerò met en perill eth finançament des projèctes occitans. I a fòrça occitanistes que vòlen pas

traballar damb eth. E donques era situacion der occitan en Montpelhièr ei fòrça greù. Que va plan mièlh enes autes regions coma Tolosa o Pau. Totun, a despiet d'açò, se hèr causes.

G.M. - Donques ès optimista en çò que hè ath futur dera lengua. È liejut quauques enquèstes que parlen d'ua reculada dera lengua, laguens de La Setmana, per exemple. Maugrat aguesta realitat penses que pòt cambiar era situacion e era lengua pòt reviscolà-se?

L.P. - E òc, era situacion pòt cambiar. Eth problèma ei que i auèc ans de repression lingüistica ena escòla de finaus de segle passat e alavetz es nòsti grani non an illusion de transmèter era lengua as mès petits. Totun, aué i a fòrça mainatges que tornen a apréner era lengua e que vòlen redescubrir es sues arraïtz. Cau èster, donques, optimista sus eth futur.

G.M. - Crees qu'era constitucion dera Union Europèa pòt ajudar ar occitan? Semble qu'eth poder serà centralizat mès ath viatge sembla que i a mès interès cap as regions e es lengües minorisades, non?

L.P. - Non m'agrada bric era idia d'ua Euròpa uniformisada e centralizada. Pensi que se harà ua Euròpa des regions.

G.M. - Saber de lengües sembla qu'ajude fòrça entà aprené-ne d'autes. Qué haries tu entà incitar es joeni a apréner era/es lengua/lengües?

L.P. - Donques çò que didia adès. Qu'er occitan ajude a compréner es autes lengües romaniques. Tanben ei ua forma de redescubrir ua cultura qu'ei plan diuèrsa e arrica, que permet mièlh era comprenença de d'autes cultures e lengües que non pas ua cultura fòrça uniformisada coma era francesa.

G.M. - E a nivèu personau ara, as projèctes previsti?

L.P. - M'agradarie de poder montar ua associacion culturau e establir atau contactes damb Catalonha.

JAUME VILALTA
President
CRISTINA COLL HUIX
Directora general

VICENT SANCHIS
Director
LLUIS MARTÍNEZ
Subdirector
Redacció:
SILVIA PUERTOLAS

Marqueting i Comunicació
CANDI CASADEMONT
Producció tècnica:
JORDI PELÀEZ
Publicitat:
ALBERT BORRÀS
JORDI RIBAS

Centraleta Tel.: 93-316 39 00 - Fax: 93-316 39 36
Publicitat Tel.: 93-316 39 23 - Fax: 93-316 39 25
Subscriptors Tel.: 93-316 39 44 - Fax: 93-316 39 15
Distribució Tel.: 93-316 39 16 - Fax: 93-316 39 15
Consell de Cent. 425 - 08009 Barcelona

Telefons a la Vall d'Aran
Redacció: 909 50 92 02
Publicitat: 908 69 29 50

DI: B20.249-1976
DIFUSIÓ CONTROLADA PER L'OJD

Era XI edicion dera Corsa populara d'Aran artenh eth rècord de participacion

Eth guanhador absolut siguec, per tresau an consecutiu, eth marroquin Omar Madith

Silvia Puértolas
VIELHA

Dimenge passat era Val d'Aran acuelhec per onzau an consecutiu era corsa populara d'Aran, ua des pròves esportives damb mèns participacion des que se hèn annaument. Entàs dètz e mieja deth maitin cent setanta cinc corredors incrits preneren era gessuda deuant deth Palai de Gèu de Vielha, entà recórrer un totau de vint-e-un quilomètres e miei enquia arribar ara meta en carrèr des Banhs de Les. Era pròva superaue atau eth nombre de participaires, en comparacion as edicions anteriores e mercaue un nau rècord de participacion. Tot e qu'eth nombre de corredors siguec pro important, eth primèr en crotzar era linha de meta siguec, per tresau an consecutiu, eth marroquin Omar Madith deth club Sicoris, qu'estèc ua ora e cinc minutes en hèr eth recorregut.

En aguesta edicion cau destacar tanben era participacion des aranesi Oscar Balsells deth Salomon que quedèc segon ena generau e Carlos Pedarrós deth C.A.E.I qu'entrèc ena siesau posicion.

Ena classificacion generau per hemnes, era guanhadora siguec Marcela Sanchez Valiente deth Club Domingo Catalan. Era atleta tardèc ua ora e dètz-e-nau minutes en recórrer es vint-e-un quilomètres e miei, repetint atau eth triomf que ja artenhèc est'an passat.

Per categories

A mèns dera classificacion generau absoluta tanben se liurèren es prèmies as guanhadors per categories. Ena categoria sènior masculina eth guanhador siguec Juan Martin Guerrero(Xafatolls), des femines, Briguete Corominas (Spiridon).

En categoria junior eth primèr en arribar en Les siguec Daniel Rodriguez. Es veterans guanhadors, dividits en tres categories sigueren:

Era representacion aranesa ei cada an mèns nombrosa

Vicente Puga (V1), Jean Pierre Sanchez (V2) e Pierre Badets (V3). Des hemnes ena categoria de veteranes sigueren Daniele Caminade (V1), Marie Therese Evillet (V2) e Jacqueline Gongasian (V3). Parièr qu'enes autes edicions tanben se hec era classificacion per clubs. En categoria masculina eth club guanhador siguec eth Xafatolls de Mollerusa, en tot qu'ena femenina eth trofeg se l'emportèc eth Spiridon de França.

Era organizacion tanben volec hèr un reconeishement as esportistes locals, que preneren part en aguesta XI edicion dera corsa populara d'Aran, e autregèc un premi ath primèr corredor locau classificat. Des òmes siguec Hector Cardet en tot que des hemnes guanhèc Maria Puyol.

Coma anecdota dera pròva cau destacar era participacion der atleta der equip dera Once Florencio Gracia Escolan. Aguest corredor siguec un des representants espanyòus paralimpics enes Olimpiades d'Atlanta, a on artenhèc era medalla de bronze ena distància des 5.000 mètres.

Era procedècia

Enguan es organizadors dera pròva s'an mostrat fòrça satisfèts dat eth gran nombre d'equips qu'an prenut part en aguesta mieja maraton. Un totau de tretze clubs de procedècia espanyòla e dètz estrangèrs, son un clar exemple dera acceptacion que consolide an darrèr d'an era mieja maraton.

Entre es païsi qu' auien bèth representant cau destacar Itàlia, Portugal, Marròc e sustot França. D'aguest darrèr país eth club Spiridon, damb un totau de 14 atletes siguec eth mèns representat. Eth responsable dera organizacion dera corsa populara d'Aran, Antonio Cambronero, destaquèc eth nombre de corredors francesi que sigueren presents en aguesta edicion de dimenge, ja qu'es participaires procedents d'aguest país s'an incrementat en un 200 % respècte as edicions anteriores.

Per çò que tanh as clubs espanyòus, eth que mèns representants auèc siguec eth Fondistes Tarragona, damb dètz-e-ueit participants. Es clubs

aranesi tanben compdèren damb diuersi representants que preneren part ena pròva.

Un club entàs aranesi

Dada era participacion de corredors aranesi que s'an amassat en aguesta edicion, un totau de 24, Antonio Cambronero, pense que "serie bon que se fondèssè un club d'Atletisme dera Val d'Aran; ei ua possibilitat que ja auem comentat damb quauque des participaires aranesi. Ara aguesta idia a d'èster ua realitat e entad aquerò mos i cau mèter a trabalhar".

Era participacion ena cincau Mini-maraton tanben s'incremente

Parallèlament ara Corsa Populara d'Aran, enguan tanben se correu ua naua edicion dera mini-maraton infantil que tanben vedec incrementat eth nombre de participaires. Aguesta celebraue era sua cincau edicion.

Des sies categories que i auie, des quaus en quauqu'ua non i auèc representacion, es guanhadors sigueren: Oriol Reig en categoria infantil, Vincent Lagoutte en alevins, aguest corredor siguec a mèns eth guanhador absolut dera pròva. Aymar Navarro ena categoria de benjamin. E Ruben Sánchez, per çò que hè as participaires de mèns curta edat.

Des mainades, es guanhadors sigueren: Elodie Tichadou en cadets, Elodie Marquie en infantils, Carolina Bernerce d'alevins, Andrea Ané de benjamins, Lidia Carabias de pre-benjamins e Sofia Sirat dera categoria més petita. Aguesta mini-maraton infantil compdec damb ua participacion d'uns quaranta mainatges, ua chifra que segontes es responsables encara s'aurie d'incrementar mèns.

OBERT DES DEL 20 DE JUNY

XALET-REFUGI
JULI SOLER SANTALÓ
CENTRE EXCURSIONISTA DE CATALUNYA

- Dutxa i lavabo a totes les habitacions
- Servei de restaurant • Bar cafeteria • Menjars casolans

Carretera del Port, s/n - Tel. 973-64 50 16
25598 SALARDÚ - LLEIDA

La Setmana

B. p. 86 — 64230 LESCAR
Telefòne : 05 59 68 66 79
Telecopia : 05 59 68 67 17

Setmanèr occitan d'informacions publicat per la
S. C. O. P. — S. A. R. L. VISTEDIT
Las Campanhas 64150 SEUVALADA

Director de la publicacion : David Grosclaude

Propietari:
JOSEP ALTADILL GONZALEZ

Establiment Gourmet
Pinxos - Tapes
Bodega (criances, reserves
i grans reserves)
Productes de la Vall
Menjar preparat per emportar

Passeg dera Libertat, 5 • Vielha
Tel./Fax (973) 64 08 82
25530 VIELHA (LLEIDA)

Mielhora dera cauçada de dus carrèrs de Tredòs

Redaccion
VIELHA

Era entitat menor descentralizada de Tredòs pòrte a tèrme es òbres de mielhora de dus carrèrs deth pòble. Des de hè quauqui dies s'a dubèrt completament eth carrèr de Santa Maria qu'amie enquiara plaça Major.

En aguesta mielhora se contemple era portada des aigües, ja qu'ei eth carrèr que les distribuís tara rèsta deth pòble, es canaus de desaigüe e er enluminat public atau coma es linhas de telefon,

que son es servicis que demoraran sosterranhs peth nau cauçat. Eth materiau trigat entara òbra ei era pèira de barrina damb ua sòrta d'adoquins, tà non trincar damb er aspècte tradicionau des carrèrs aranesi.

Segontes er alcalde de Tredòs, Andrès España: "s'a trigat aguest materiau, degut a que pendent tot er iuèrn, damb era nhèu, es carrèrs son expausats a maumeté-se pera sau que se i lançe entàdes.heigué-la. Aguest cauçat ei premanit entà resistir en aguestes condicions".

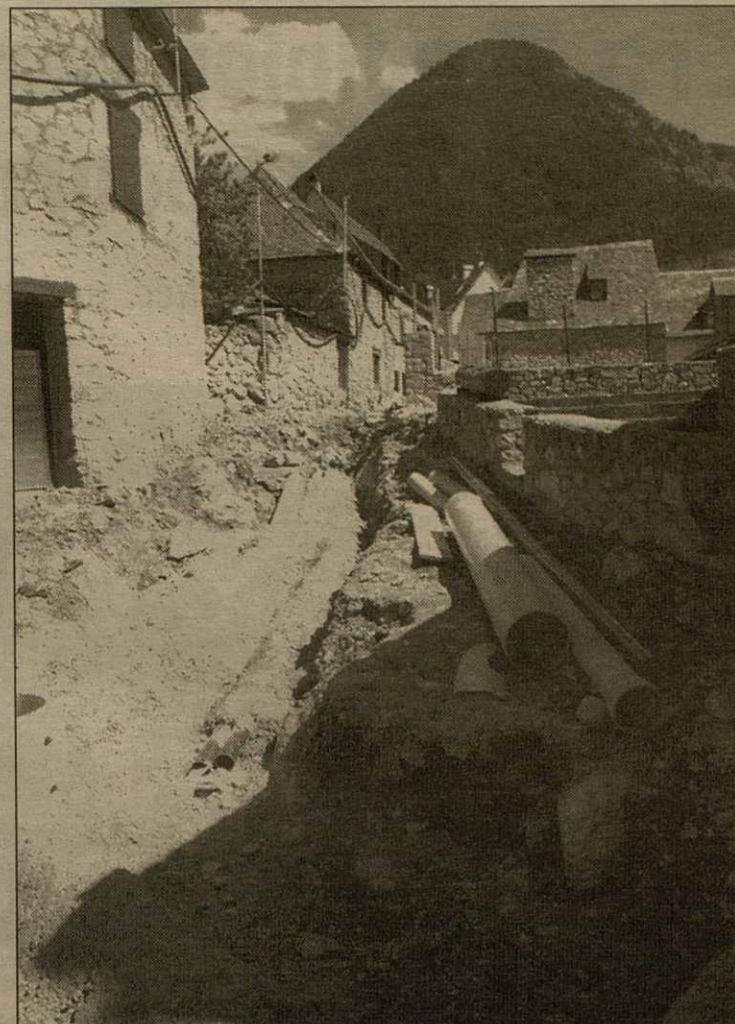
Eth còst totau entar apraiament d'aguest carrèr ei de vint-e-ueit milions de pessetes.

Era quantitat ei finançada per Ajuntament de Tredòs qu'apòrte vint-e-un milions des pessetes, es sèt milions restants provien deth Plan Unic d'Òbres e Servicis (PUOS). Aguest carrèr non s'auie apraiat des des ans seishanta

Un dusau carrèr

Eth dusau carrèr que tanben se renauís ei eth que se coneish coma Cap d'Aran, deth que dejà est'an passat se hec era prumèra fase. Es trabalhs dera via an un còst de 33 milions de pessetes. Aguesti son finançats per Ajuntament deth Naut Aran e pera empresa Baver 2000, qu'en sòn dia se compromete a pagà-ne 15 milions.

Andrès España non descar-te que de cara ar an que ven se pòrten a tèrme ues autas actuacions entà acabar de apraiar d'auti carrèrs deth

Un des carrèrs que s'apraien en Tredòs

SILVIA PUÉRTOLAS

pòble que non se trapen en massa bon estat.

Ua auta òbra pendent de finalisacion en Tredòs ei eradeth cementèri, a on ena actualitat tanben s'apraien

es cabòs e lapides. Es òbres, que comencèren en 1989, s'auien arturat. Entà podèles acabar er ajuntament a hèt ua inversion de dètz milions de pessetes.

telefonos d'interès generau

64 18 01	Conseih Generau d'Aran	Çò de Saforcada	(25530 Vielha)
64 18 15	Musèu Val d'Aran	Major, 36	(25530 Vielha)
64 18 15	Ecomusèu de Vilamòs	Major, s/n	(25551 Vilamòs)
64 18 15	Musèu S. Joan d'Arties	Ctra. Baquèira, s/n	(25599 Arties)
64 00 80	Pompièrs Val d'Aran	Ctra. Nacionau, 230	(25530 Vielha)
64 00 04	Esptiau Val d'Aran	Espitau, 5	(25530 Vielha)
64 82 29	Dispensari medicau - Les	Pl. dera Glèisa, s/n	(25540 Les)
64 82 11	Dispensari medicau - Bossòst	Sorieus, s/n	(25550 Bossòst)
64 53 88	Farmàcia Palà - Baquèira	Edif. Campalàs, s/n	(25598 Baquèira)
64 43 46	Farmàcia Palà - Arties	Ctra. deth Pòrt, s/n	(25599 Arties)
64 23 46	Farmàcia Català - Vielha	Avda. Pas d'Arrò, s/n	(25530 Vielha)
64 25 85	Farmàcia Palà - Vielha	Sentin, 1	(25530 Vielha)
64 20 39	Farmàcia Moralejo - Bòrdes	Antecada, s/n	(25551 Es Bòrdes)
64 82 07	Farmàcia Almansa - Bossòst	Eduardo Aunòs, s/n	(25550 Bossòst)
64 72 44	Farmàcia Almansa - Les	Querimònia, 3	(25540 Les)
64 12 91	Parròquia de Salardú	Sant Andreu, 1	(25598 Salardú)
64 00 21	Parròquia de Vielha	Pas d'Arrò, 8	(25530 Vielha)
64 82 53	Parròquia de Bossòst	Major, 31	(25550 Bossòst)
64 81 05	Parròquia de Les	Pl. dera Glèisa, s/n	(25540 Les)
64 20 44	Mòssos d'esquadra	Edif. Tressens baish	(25539 Betren)
64 80 14	Comissaria - Les	Ctra. de França, s/n	(25540 Les)
64 52 77	Guàrdia Civil - Baquèira	Parcatge Baquèira, s/n	(25598 Baquèira)
64 00 05	Guàrdia Civil - Vielha	Montcorbison, s/n	(25530 Vielha)
64 81 77	Guàrdia Civil - Bossòst	Sorieus, s/n	(25550 Bossòst)
64 72 29	Trafic - Bossòst	Sorieus, s/n	(25550 Bossòst)
64 01 75	Casèrna militar - Vielha	Pas d'Arrò, s/n	(25530 Vielha)
64 20 88	Gasolinèra - Vielha	Ctra. deth Tunel, s/n	(25530 Vielha)
64 72 91	Gasolinèra - Era Bordeta	Ctra. N-230, s/n	(25551 Era Bordeta)
64 71 00	Gasolinèra - Pontaut	Ctra. N-230, s/n	(25549 Pontaut)
64 57 26	Infor. torisme Salardú	Balmes, 2	(25598 Salardú)
64 16 12	Infor. torisme Arties	Pl. Urtau, 26	(25599 Arties)
64 01 10	Infor. torisme Vielha	Sarriulera, 5	(25530 Vielha)
64 82 07	Infor. torisme Bossòst	Eduardo Aunòs, s/n	(25550 Bossòst)
64 72 44	Infor. torisme Les	Pl. der Ajuntament, s/n	(25540 Les)
64 44 55	Infor. Baquèira Beret	Nucleu Baquèira, s/n	(25598 Baquèira)
64 09 79	Cen. Iniciatives Toristiques	Avda. Castièro, 15	(25530 Vielha)
64 72 32	Deportur	Sant Ròc, 1	(25550 Bossòst)
64 24 44	Camins des Pirinèus	Pas d'Arrò Baishi, s/n	(25530 Vielha)
64 08 88	Escòla d'Equitacion	Ctra. França, s/n	(25530 Vielha)
64 28 64	Palai de Gèu	Eth Solan, s/n	(25530 Vielha)
64 81 57	Complexèu esportiu Bossòst	Era Lana, s/n	(25550 Bossòst)
64 01 95	Parada de taxis	Pl. Sant Antòni, s/n	(25530 Vielha)
932 65 65 92	Coches de linha		
906 33 00 03	Informacion meteorologica		
900 12 35 05	Informacion carretèrs		

SILVIA PUÉRTOLAS

Dissabte passat se clausurèc en Arties era quinzau edicion des Jornades Tecnicas sus bòsqui. Aguestes jornades, que son adreçades basicament a propietaris forestaus, pagesi, estudiants o jeni profesionaus forestaus entre d'auti, se desvolopèren enes dus darrèri dies en Palhàrs e era Val d'Aran, e anèren adreçades ara gestion des bòsqui de montanha.

Enguan es quinzaus Jornades Tecnicas, se heren en marc de celebracion deth cinquentenari deth Consòrci Forestau de Catalonha. Er acte de clausura siguec presidit peth Sindic d'Aran, Carlos Barrera, e peth Director Generau de Medi Naturau, Jordi Peix.

Ena clausura tanben intervengueren dièrsi representants deth Centre dera Propietat Forestau, dera Escòla d'engineria agrària de Lhèida, deth Centre Tecnologic Forestau de Catalonha atau coma deth Consòrci Forestau de Catalonha, qu'ei qui organisaue es jornades.

Dempús des parlaments, se hec eth liurament des certificats as assistents, que virauen ath torn dera cinquantia de persones.

Eth conselh tanben refuse era contunhitat deth programa Life

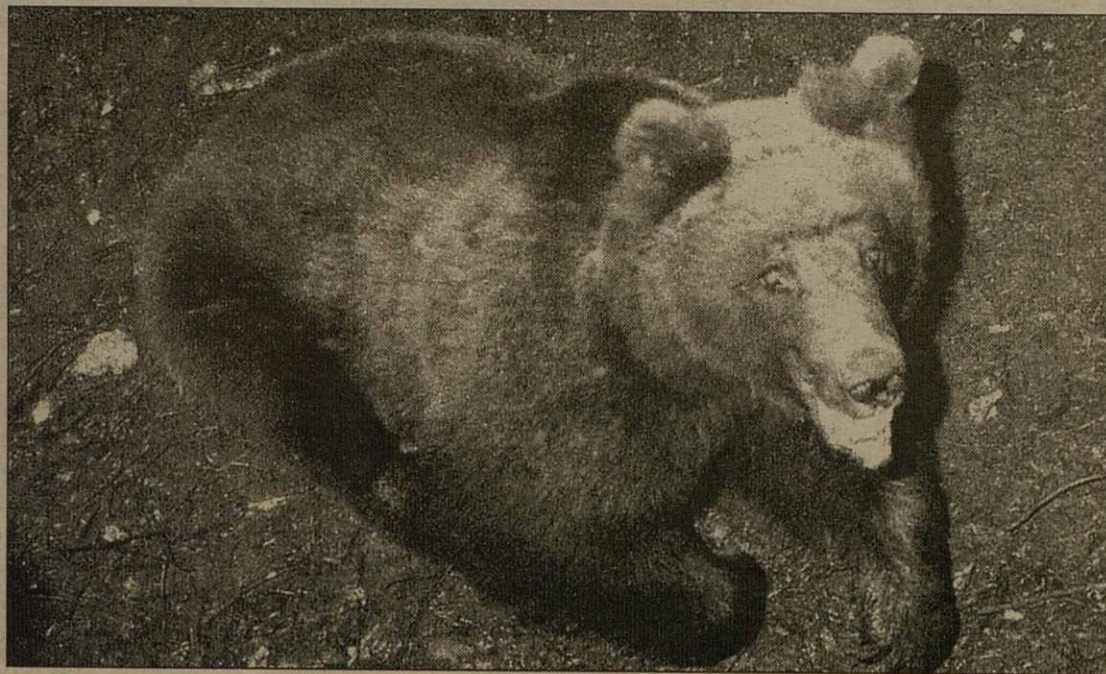
Aguest acòrd se prenec en session plenària, damb eth supòrt de toti es grops politics

Redaccion
VIELHA

Eth plen deth Conselh Generau d'Aran aprovèc dimars en session extraordinària, eth sòn refusament ara continuacion deth programa Life de reintroduccion der os brun en Pirenèu. Aguesta decision siguec presa per unanimitat, damb eth supòrt de toti es grops politics representats en govèrn aranés. Damb aguest acòrd se demanarà ara Generalitat que dongue per acabat eth programa Life, que se trape ara en fase experimentau enquiad aguest mes de junh. Tanben en aguest punt s'includic era peticion entà que se recapturen es exemplars deishadi anar enquia ara e se tornen tath sòn lòc d'origen. En aguest plen se manifestèc eth desir, qu'era Generalitat se hèsque cargue des indemnacions as pagesi deth parçan pes atacs qu'encara pogue patir eth bestiar enes montanhes dera Val d'Aran.

Darrèr acòrd

Era contunhitat dera reintroduccion der os brun en Pirenèu se portèc a session plenària, dempús que s'aguessen prononciat toti es ajunta-

Eth Conselh demane que se retiren es ossi des montanhes araneses

ments deth parçan sus er ahèr, despús d'ua amassada que mantengueren en mes de hereuèr alcaldes, alcaldespedanis e representants deth Conselh, damb era intencion de trapar ua postura conjunta dera opinion des politics aranesi.

Es ajuntaments de Naut Aran, Vilamòs, Arres, Canejan, Bossòst, Bausen, Les e Vielha se prononcièren, cada un per separat, en contra dera contunhitat deth programa e remeteren un informe

posterior ath Conselh damb era desicion prenuda. Er unic municipi qu'encara non a remetit eth sòn informe tath Conselh Generau, e que votèc a favor dera continuacion d'aguest programa ei eth d'Es Bòrdes. Ua decision prenuda pes sòns vesins, ena consulta populara convocada per Ajuntament, en qué des 173 censats votèren ua trentia.

Eth Conselh Generau, qu'a estat eth darrèr en prononciàse sus er ahèr, ja que

demoraue era postura des ajuntaments, remeterà ara aguesti informes ara Generalitat entà que se tenguen en compde ara ora de decidir sus era continuïtat deth programa de reintroduccion.

Eth Sindic d'Aran, Carlos Barrera, manifestèc dempús deth plen que "damb era aplicacion d'aguest programa e des de que se liberèsse eth primèr exemplar en 1996, s'a violat era soberania de toti es aranesi." Ua valora-

cion ena que coincidiren es portaveus d'Unitat d'Aran, Emilio Medan, e d'Union Democratica Aranesa, Amparo Serrano.

Barrera tanben higec que: "mos trapam damb ua especia en qué eth comportament ei d'atac as ramats enes montanhes. Aguesta reintroduccion ei un fracàs totau ja que non ei compatible damb eth regim ramader e damb eth foncionament tradicionau dera comarca, e nosati non èm disposats a cambiar aguest regim".

D'auti punts tractats

A mèis d'aguest punt, en plen tanben s'acordèc era adjudicacion ara empresa Gecesa dera gestion dera residència entara gent grana e centre de dia de Vielha. Tanben s'aprovèren es bases deth Convèni de collaboracion entre eth Conselh Generau d'Aran e es ajuntaments entath condicionament des camins forestaus e cabanes de nauta montanha, plaçadi enes montes dera sua apartiença. Aguest convèni serà ara signat per part des alcaldes dera Val. En plen deth dimars tanben s'acordèc era adesion de supòrt per part dera maxima institucion aranesa ara campanha "Prou dones maltractades", qu'er Institut Català de la Dona pòrte a tèrme. Un aute des acòrds que se prenec ei era elaboracion d'un estudi dera prestacion en matèria de servicis sociaus e benestar que se da actuaument en parçan entà delimitar quin ei eth camin e era quantitat economica que s'a de hèr servir entà atier totes es demanes que se dan. En aguesti moments i a uns 12 milions de pessetes destinats ara assistència sociau.

Ahèrs de mainadèra, premanís es activitats d'estiu

Naut Aran premanís es activitats d'estiu entara mainadèra

Redaccion
VIELHA

En tot coincidir damb es darrèri dies deth cors escolar, eth municipi deth Naut Aran ja se premanís entà auferar activitats entara mainadèra de cara as mesi d'estiu.

Aguesta aufèrta de léser e ara ora educatiua la presente un an mèis "Ahèrs de Mainadèra", ua iniciatiua conjunta entres pares des pòbles que comprenen eth municipi de Naut Aran e eth supòrt, des dera sua creacion, der ajuntament.

Entres es moltes activitats des quaus pòden gaudir es mainatges cau destacar es manualitats, eth patinatge o era natacion. Tanben se les portarà a conéisher es pòbles dera Val d'Aran, a hèr excursions pes montanhes o a participar en gincames entre d'autes causes.

Aguesta aufèrta d'activitats d'estiu, que daurís eth sòn periòde d'inscripcion eth pròplèu dimèrcles dia dètz, ei dubèrta entà toti es mainatges dera Val d'edats comprenudes entre es quate e es onze ans.

Es pares poderàn trigar se desiren inscriuer as sòns hilhs per quinzenes o ath long de tot eth mes. Aguestes activitats duraràn enquia mejans deth mes de seteme. Tanben poderàn trigar se vòlen qu'es sòns mainatges gaudisquen d'aguestes activitats ath long de tot eth dia o ben sonque ath maitin o ena tarde. Eth punt de trobada serà era escòla en Salardú, de deluns enquia diuendres, a compdar des nau deth maitin.

Eth prètz per mainatge serà de 12.000 pessetes eth mes sencèr o de 9.000 pessetes es que triguen era opcion

de miei mes. En aguestes activitats se harà ua aufèrta especial entàs familhes enes quaus i age mes d'un mainatge.

Un an mes "Ahèrs de mainadèra" tanben auferirà un servici de minjador.

Era data limit entà presentar es inscripcions, en ajuntament deth Naut Aran, ei eth trenta de junh.

"Ahèrs de mainadèra"

"Ahèrs de mainadèra" neishec en estiu de 1995 damb era intencion de poder aufrir as mainatges un espaci de trobada damb ua foncion educatiua coma supòrt ath jòc. Era propòsta siguec presentada en sòn dia per Maite Moga, responsable des activitats qu'ath long d'aguesti ans s'an desenvolopat.

bramau

Catars

Era Associacion culturau ProHisPer (en Prò de la Història Perduda) organisa, pendent aguesti dies, en Granollers, era Prumèra Setmana Catalana. Eth catarisme ei siguec un moviment ath torn d'un conjunt de credences qu'ara fin deth segle XII s'implantèc damb fòrça en Occitània e tanben en Catalonha. Era religion catalana creiguie ena existéncia d'un dualisme entre dus principis irreductibles, Diu e dimoni, ben e mau, ... predicaue eth menspretz deth còs, refusaue eth matrimòni e era relacion sexuau, anaue contra eth consum de cèrta aliments, afavorie eth comèrc e es activitats mercantils... Eth catarisme siguec hòrtament perseguit pera glèisa catolica, pes francesi e pera inquisicion. Ua crotzada siguec era forma escuelhuda entà justificar es fòrtes persecucions e es bestieses que se produisiren contra es cataris e contra toti es que viuien en tèrres occitanes. Era crotzada servic de pretèxte entà aniquilar eth pòble occitan que combatie jos eth simbèu dera crotz qu' apareish ena bandèra dera Val d'Aran, incorrèctament nomentada coma era Crotz Catalana. Eth rei Peir I dèc supòrt e amparament as zònes perseguidess e en gèr de 1213 un vast territòri corresponent (quasi) as actuaus Regions de Provença, Lenguedòc-Rousilhon, Miejorn Pirenèus e Catalonha (damb Aragon) s'administraven jos es sues

ordes (dirèctes o indirèctes), en tot conformar era grana nacion OccitanoCatalana que se trincarie pera malurosa pèrta dera Batalha de Muret en seteme de 1213, ena que eth madeish Rei resultèc mòrt. Ath rei Peir I se lo coneish coma eth Catolic, quan en realitat perdec era vida en tot lutar contra es catolics en defensa des cataris. Me semblarie fòrça mès coèrent batià-lo damb eth subèrnòm d'Eth Catar. Eth rebrembe deth Catarisme pòrte necessàriament era reflexion sus era relacion occitanocatalana e justament atau Josep Claret, President de ProHisPer assegure qu'ara Setmana Catalana "... pretenem donar-li un caire d'agermanament entre dos pobles, ... el català i l'occità..., sembla que el futur ens ha d'acabar unint definitivament sota una sola bandera: la de la nova Europa". Era Val d'Aran non demorèc ath margen d'aqueri moviments. Segon Jordi Ventura Subirats en Concili Catar celebrat er an 1167 en Sant Fèlix de Caramanh, se consagrèren bisbes entad aqueres regions importants qu'auien glèises. Entre es bisbes nomentas i a Raymon de Casals escuelhut pes "homines Aranenses, concilium ecclesiae Aranensis" entà èster Bisbe dera Val d'Aran. Ei de suposar qu'aguest Bisbe auie coma mission importanta era difusion deth Catarisme en Catalonha. Era Val d'Aran a estat tostem un lòc de

pas, un centre neuralgic de comunicacion entre es dus costats des Pirenèus, era "clavis Pirenensis". Eth Bisbe Raymon de Casals siguec substituït uns ans dempús peth Bisbe Raymon de Baimiac, que pr'amor dera persecucion a que sigueren sometuts es cataris siguec hèt presoèr en 1181 e acabèc convertint-se ath catolicisme e damb eth temps serie canonge en Sant Sernin de Tolosa. Posteriorment arren se sap de cap comunitat Catalana ena Val d'Aran. Es interpretacions des documents de hè 800 ans son variables. I a estudiòsi, que contràriament ath Sr. Ventura, interpretèn qu'enes documents testimòni des Concili de Sant Fèlix de Caramanh a on met Aranenses deuie de méter Agenenses e qu'en lòc d'Aran calie interpretar Agen. Era naturau interpretacion egocèntrica des aranesi mos hè creir es lectures de Ventura. En aguesta epòca (1175) es aranesi signèren damb eth Rei Alfons I eth Cast (tanben coneishut coma Eth Trobador), eth Tractat d'Emparança. Èren es tempsi deth començament d'uns privilègis e d'ues situacions que mercarien un realitat peculiara entara Val d'Aran. Ena Occitània de França se desvolope des de hè quauqui ans un procès de lançament dera sua istòria Catalana. Excursions, visites, publicacions, impuls de centres d'estudis especialisats, ... Tota aguesta activitat impli-

que hèr difusion der Occitan e d'Occitània. I a qui pense qu'ath darrèr de tot i a un procès, intencionat o non, de projectar er Occitanisme en un situacion de malautia e de desaparicion e de mòrt. "Talament coma era religion Catalana, er Occitan s'acabèc enes segles dera Edat Mieja e ara lo podem estudiar mès, sajar de revitalisà-lo, ei impossible d'arténher. Er Occitan ei era lengua d'ua societat que pertanh ath passat". Pensar atau ei un error. Cau profitar dera veneracion peth medievalisme Catar entà passar es hèts dera actualitat Occitana. Er IEO-Lengadoc e eth Sr. Claudi Molinièr hèren eth Catalòg des creadors Occitans dera actualitat; an remasat es referéncias de 340 escrivans, 70 revistes, 30 cantaires e 90 grops de musica. Ei pro mòstra dera sua vitalitat?. Passar era divulgacion deth Catarisme coma era d'ua realitat fòrça desconeishuda e importanta tara nòsta istòria de pòble ac cau hèr ath costat dera informacion dera existéncia d'ua realitat occitana qu'encara ei viua, fòrça viua.; talament coma ei en cèrta actes dera Setmana Catalana de Granollers.

Jusèp Loís Sans Socasau

Institut d'Estudis Occitans - Aran

Era Val compdarà damb naues senhalisacions

Redaccion
VIELHA

Des de hè quauqui dies eth Conselh Generau pòrte a tèrme es trabalhs de senhalisacion dera Val d'Aran. Aguesti trabalhs consistissen ena collocacion de pannèus indicatius enes punts d'interès deth parçan.

Era senhalisacion dera comarca a començat damb eth plaçament des pannèus que mèrquen es punts d'entrada entara Val.

A ores d'ara ja se pòden veir es que i a plaçats ena Boca Sud deth túnel de Vielha, e eth que se trape en Còth deth Portilhon.

A mès d'aguesti dus pannèus, que mèrquen es accèssi tara Val encara manquen per plaçar-ne dus mès de dimensions similares, que son: eth d'era entrada de Pònt de Rei e eth der accèss de Montgarri.

Ath delà d'aguesti quate indicadors de grana dimen-

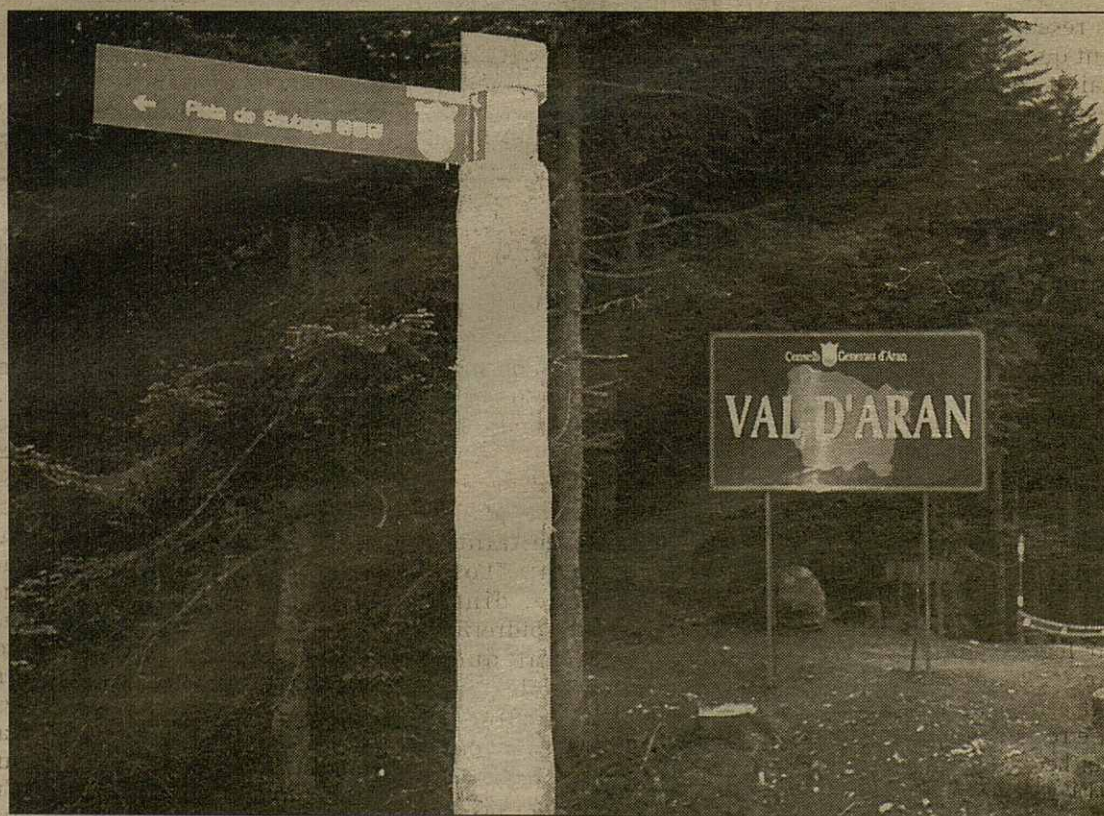
sion, ja se placen tanben, en cò que serie ua prumèra fase de senhalisacion, trenta tres pannèus mès que mèrquen era entrada tà totes es poblacions.

Es camins vesinaus e principaus punts d'interès tanben comencen d'èster senhalisats damb mès de dus cents pannèus que ja se pòden trobar per diuersi endrets.

Es prumèri pòbles a on ja se pòden veir aguestes naues senhalisacions son es pòbles deth Baish Aran, dat qu'ei per ací a on s'an començat a plaçar.

Finançament

Eth pressupòst globau, entà portar a tèrme tota aguesta prumèra fase de senhalisacion, ei d'uns sèt milions de pessetes. D'aguesta partida, quate milions an estat aportats peth Departament de Torisme dera Generalitat, qu'a pagat eth còst

Eth Còth deth Portilhon ja compde damb es pannèus de senhalisacion

SILVIA PUERTOLAS

des pannèus. Eth Conselh i a invertit es tres milions restants ena collocacion d'aguesti indicadors.

Totun, un viatge s'agen plaçat toti es pannèus, non s'aurà acabat damb aguest plan de senhalisacion. Encara mancaràn dues fases mès enes que se contemple era senhalisacion des pistes

forestaus e es circuits de nauta montanha.

Per cò que hè ath finançament d'aguestes dues fases posteriores, qu'auràn un còst totau aproximat d'uns cinquanta milions de pessetes, eth Conselh tanben en pagarà ua part importanta. En aguesta posteriora senhalisacion tanpòc se desbrem-

baràn es pannèus indicadors d'emplaçament des refugis e de cabanes de montanha.

Atau se completaràn es trabalhs entar emplaçament des pannèus que facilitaràn era localisacion des endrets d'interès tant entara gent dera Val d'Aran coma entà toti aqueri que mos visiten.

Carona enjós

Aquitània: espèra una politica lingüística

David Grosclaude
LESCAR

La region Aquitània representa la mitat de la partida gascona del país occitan. L'enquèsta lingüística aquesta deuriá servir per lançar una politica de sosten a la lenga e a la cultura occitanas segon çò que diguèt lo novèl responsable de la cultura al conselh regional de Bordèu après las recentas eleccions.

I a maitas annadas que las associacions occitanistas demandavan que se faguèsse una enquèsta lingüística. Èra lo primèr còp qu'una enquèsta lingüística sus l'occitan se fasiá dins una region ont se tròba una vila tan importanta coma Bordèu. Que son 600 000 estatjants amb l'aglomeracion, e lo departament de la Gironda representa sol lo tèrc de la populacion regionala.

Bordèu e sa region

Los resultats mòstran clarament que la vila de Bordèu es mai desoccitanizada que la rèsta de la region. Òm comprend mens e òm parla

mens l'occitan dins la capitala regionala que dins los autres parçans, mas es pas estonant. Çaquela las chifras globalas per Aquitània mòstran que lo percentatge de personas que comprenon la lenga es bon : 35 %. Mas las diferéncias regionalas son fòrtas. 54 % de las personas interrogadas en Dordonha comprenon, 48 % dins las Landas, 42 % en Òlt e Garona 41 % dins los Pirenèus Atlantics, 27 % en Gironda (fòra Bordèu) e 11 % dins Bordèu.

Cal ajustar als que comprenon 18 % de personas qu'an avut un contacte amb la lenga e que dison comprendre mots e expressions. Per lo parlar òm tròba la meteissa ierarquia geografica. Lo 34 % de la populacion parlan occitan en Dordonha mentre que a Bordèu es sonque lo 3 %. Per l'ensemble de l'Aquitània es lo 19 %. Aquò nos permet d'evaluar a 550 000 personas los occitanoparlants. Coma dins las autras enquèstas òm constata que los que comprenon e los que parlan son mai nombroses dins las comunas petitas e dins cèrtas categories socioprofessionals (agricultors, retirats, mestierals, caps d'entrepresas). Mai los enquestats son joves mens parlan o comprenon mas òm constata que i a pels 15/24 ans 15 % que comprenon.

La practica de la lenga es pas totjorn aisida, òm practica pas la lenga cada jorn. 29 % de las personas que dison

Bordèu, capitala d'Aquitània

OFFICE DU TOURISME DE BORDEAUX

parlar o fan cada jorn o sovent. 36 % de temps en temps 28 % rarament e 7 % jamai.

Ensenhament : demanda fòrta

Lo 20 % de las personas que dison comprendre l'occitan se voldrián perfeccionar e lo 10 % dels que comprenon pas desiran aprendre o s'iniciar (puja a 11 % dins Bordèu).

Los joves son mai demandaires que los autres coma los quadres o las professions intellectionals. Per çò qu'es de l'escòla, lo 40 % dels enquestats pensan que la plaça de

l'occitan i es pas pro importanta. L'ensenhament bilingüe sembla tanben legitimat quand òm legis que 11 % de las personas interrogadas aimarián que lors mainatges seguiguèsson una escolaritat bilingua occitan e francés. Lo 14 % voldrián l'occitan ensenhat coma lenga viva e lo 26 % una iniciacion a la lenga.

Legir e escriure

Los qu'an declarat que comprenon l'occitan (quitàment qualques mots e expressions) dison a 45 % que

sabon legir (quitàment amb dificultats). Representan lo 23 % de tota la populacion regionala. Lo 2 % de la populacion globala dison que legisson sovent o cada jorn. Los autres o fan a l'ocasion. Lo 16 % d'aqueles que dison que sabon legir declaran que son capables d'escriure.

Aquitània :

2,9 milions d'estajants
Cinc departaments : Dordonha, Gironda, Landas, Òlt e Garona e Pirenèus Atlantics.
Cinc vila màgers: Bordèu, Pau, Agen, Mont de Marsan e Peirigús.

Comprendre la lenga

Aquitània (global) : 35%
Dordonha 54%
Landas 48%
Òlt e Garona 42%
Pirenèus Atlantics 41%
Gironda (fòra Bordèu) 27%
Bordèu 11%

Parlar la lenga

Aquitània (global) 19%
Dordonha 34%
Landas 28%
Òlt e Garona 25%
Pirenèus Atlantics 22%
Gironda (fòra Bordèu) 13%
Bordèu 3%

Enquèsta realizada per Média Pluriel Méditerranée. Escantilh 1212 personas. Enquèsta deu 24/06 au 04/07/1997 sus cinc departaments de la region Aquitània mens la partida bascofona.

Es pas çò pus costumier de veire tornar s'editar una poèsia "nòva" de sos cinquanta ans, fresca tala qu'espeliguèt... Encara mens s'aquò son de recuèlhs d'una beutat coma aquela d'"Aquarèla" (1946) o "Branca tòrta" (1964), de Leon Còrdas, dos libròts que faguèron data e qu'aviatz de mal a trapar, agotats qu'èran dempuèi bèla pausa, mas que trobàvetz totjorn de manca al moment de voler tornar legir çò que l'occitanisme d'aprèp guèrra capitèt a nos balhar de mai esplet e requist.

Solide: Leon Còrdas, nascut en 1913 a Menèrba e trespasat dins Montpelhièr en 1985, es un dels noms coronèls dins aquela generacion poètica e militanta d'obrièrs de la paraula que prenguèt lo relai lo lende-man de la Liberacion, en 1945, en tot constituir l'IEO. Una generacion que raquèt pas a l'ora de s'atallar al servici d'una lenga e de son pòble e que comprèn d'òmes coma Carles Camprós, Ismaèl Girard, Renat Nelli o Max Roqueta.

"ÒBRA POÈTICA" DE LEON CÒRDAS

Jaume Figueras i Trull

Leon Còrdas es estat, en mai de poèta, un òme de teatre - e aquí nos cal mençonar "La Font de Bonas Gràcias" que en 1967 Xavier Fàbregas nos ne balhèt sa revirada catalana-, un narrador de talha ("Sèt pans", 1974; "Los macarèls", 1977) e, dins totes los fronts que voldretz, un bolegaire afogat que juguèt d'a fons son ròtle. Quant a son "bra Poètica", ne devèm aquela reedicion de 1997 al "Centre Internacional de Documentacion Occitana", lo CIDO sedut a Besièrs, qu'es a mand d'èstre remplaçat pel CIRD"C.

Del cant al sirventés

Per çò qu'es d'"Aquarèla", vaquí de vèrses qu'atenhon dins sa puretat mai nusa aquela "branca dels ausèls" que Mistral s'èra dich d'i tocar e que vos cal plaçar de còsta aquel savorós "Bestiari" (1947) de Carles Camprós

e los "Saumes de la nuòch" (1942) de Max Roqueta. Aquò son al mai sovent de cançons de vèrs cortet, mas tanben de romances e sornetas que vos cal debanar de tira, nauta votz, e que vos traparetz de los aver apreses per còr sens vos n'avisar... Puèi que lo ritme vos empòrta tre lo refranh, en tot far endevenir una lenga aluserpida -aquela d'un pòble de ramonets, boièrs e vendemiaires- ambe tota la noblesa dels trobadors classicos e mai de novèlas voses vengudas d'endacòm mai s'i afrairar, coma la de Josep Sebastia Pons o Federico García Lorca..., lo tot passat dins la votz tindanta d'enavans e coratjosa de son autor.

Aquí d'images beluguejants son fargats a torn de braç, ont entendretz a cascalhejar l'aiga viva d'aquel país garri-guenc que Còrdas i es nascut: un país de vinhas e d'olius, de tortorèlas e de romanin, de lunas e de

vents... E aquí nos cal tornar dire ambe Pons: "Quan el poeta canta / una herba li respon..."

Se pòt que dins los libres que seguissin aquela jòia qu'enfocava sa votz se siá enraucada -tant val dire encolerida... Pr'amor qu'a comptar d'ara l'autor va acordar "lo buf coral de son cant solidari" al pas redde fèrm d'aqueles qu'an gausat traucar solets sa via, dempuèi los faidits o los cremats d'un còp èra e fins als vinhairons en susmanta de 1907 o los cantaires pòrtaparaula de las annadas 70.

Atal, es dins "Branca tòrta" (1964) e "Dire son si" (1975) ont van restontir los sirventeses mai ponhents, coma "Sègas", "Lo darrièr crostet" o "La romança pel grand rei Loïs", a la memòria d'aquel "rei solelh" bufarèl quilhat en estatua sul Peiron, al Clapàs, sul quite endrèit ont de camisards coma Boeton foguèron passats a la ròda.

Una romança que Còrdas, trufandier, va clavar en proclamant. "Val mai un ase a l'estable qu'un rei a París."

Mas i a tanben l'amistat, mai que mai dins "Se conti que conte" (1980), ont gaireben totes los poèmas son estats coralamet dedicats: per Jòrgi Reboul, per Carles Galtier, per Jaumelina...

Enfin: vaquí los vèrses -ambe d'inedits...- d'un òme consequent que sa vida tota se devorèt per Occitania e que somiava "a de lanças al còr ficadas de l'indiferéncia e del mesprèt", al dire de son amic Joan Mª Petit dins lo prefaci que dobrís aquela edicion.

Col·labora l'Arxiu Occità de la UAB

Institut d'Estudis
Medievals.
Edifici B.
08193 Bellaterra (Barcelona)
Telèfon 93 581 11 44
E-mail
arxiuoccita@blues.uab.es

miralhem-mos

Eth "tramvai dera Val" desapareishec
quan es coches arribèren

Montse Moran

Guairi còps vam entath mètge o ac entenem ena television que mos diden coma ei de bon caminar entara circulacion o entath còr. En temps d'abantes se hègen fòrça quilomètres a pè. Anar tath camp, na dançar o na hestejar damb ua gojata en pòble vesin, portar eth bestiar na pèisher d'un lòc tar aute e ath delà tara hèira entà sajar de vené-lo, ... tot açò se hège a pè. Es distàncies non se guardauen tant e auien eth temps entà anar d'un lòc tar aute sense pressà-se.

Aquerò èren es distàncies cuertes, entàs longues hègen a servir shivaus. Shivaus que portauen es "diligències", coma era qu'auie Talabart en Les e que conduie enquia França quan i calie hèr bèra comission.

Mès tard apareisheran es prumèrs autobusi, aqueri que portauen es arròdes massisses e ua lampa de carbur entà illuminà-se. Eth chofer e es que seiguien deuant anauen capejats

que sonque arribaue enquiara doana, pr'amor qu'eth projècte ère alongar era linha enquiath pòble de Salardú, mès ère plan dificil qu'era administracion espanhòla en aqueri moments destinèsse tanti sòs coma èren de besonh. Aquiu, en Hòs, i auie bòrdes o hangars pròp dera gara entà salvar era carreta se volies cuèlher eth tramvai, dilhèu entà anar tath mètge especialista quan aci non i auie espitau, o entà anar a hèr eth servici militar se començaues en iuèrn e, barrat eth pòrt dera Bonai-gua, calie arribà-se a crotzar era ter-mièra ena Junquera. Aguest tramvai desapareishec quan era proliferacion de coches arribèc tanben enquiath territòri.

E aué volem parlar dera persona que, degun ac dubte, ei qui sabie mès dera aparicion de veïculs e era sua evolucion ena Val d'Aran. Ei Jusèp Boya, coneishut damb eth nòm de Pepe d'Artiga, e enes sòns prumèrs ans "Pepe eth lhòco". Un òme responsable quan ère ath volant de quausevolh veïcul e damb un aire de bon vivant que l'acompanharà enquiara vielhe-sa.

Es sòns prumèrs contactes damb eth mon der automobil sigueren abantes der an 25, quan comencèc a conduir es autobusi dera Cia Hispano Aranesa. Mès, en tot bais-har de Salardú, en un coche particular damb eth sòn companh Federico, auec er accident dilhèu mès important dera sua incipienta carrèra, que l'apropèc ara mòrt pera

sua gravetat. Sigüec internat en Tolosa fòrça temps, mès aquerò non lo aluenhèc dera sua grana passion, es coches.

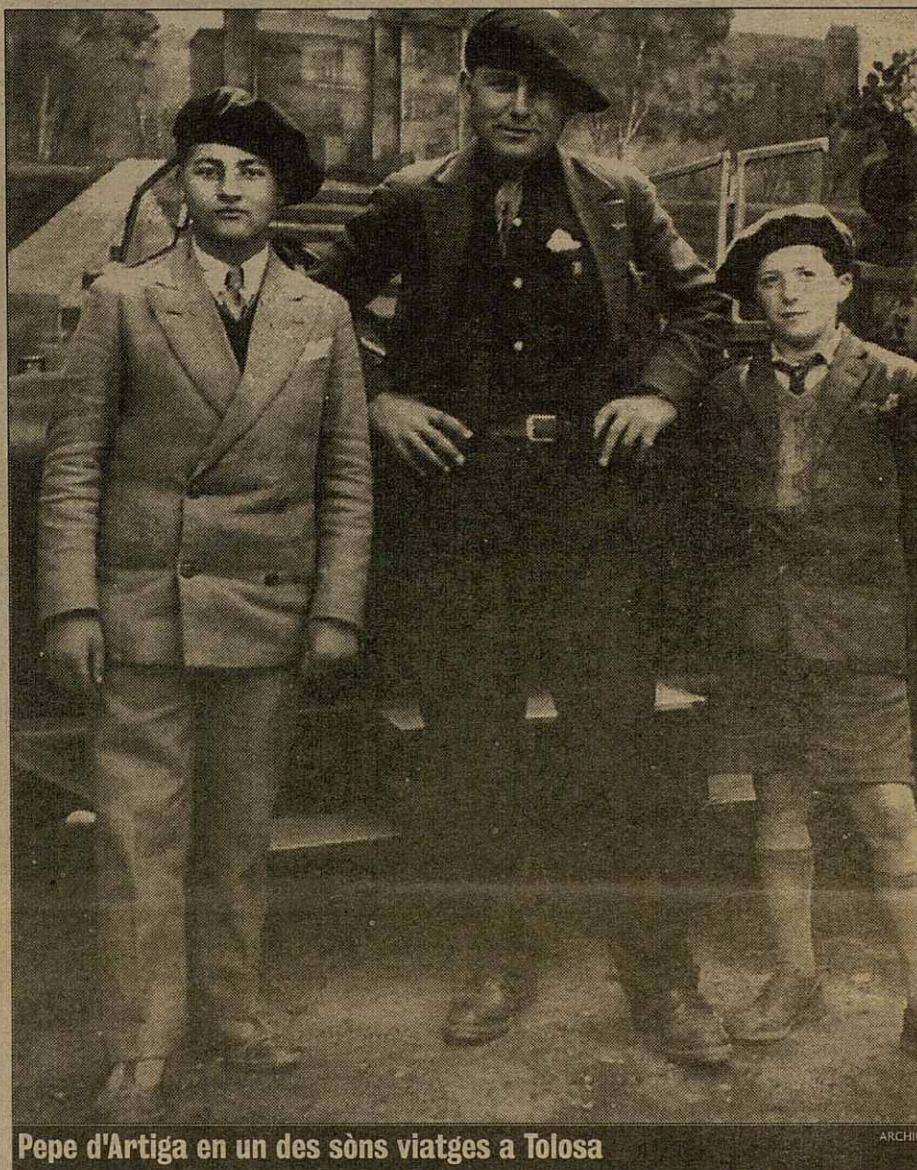
Mès entà dauant, passèc a èster eth prumèr chofer de "Productora de Fuerzas Motrices, SA". Portaue d'aci entà delà as enginhèrs que venguien de dehòra e as que dejà s'auien instal-lat ena Val, tostemp damb eth coche ludent e revisat enquiara darrèra pèça.

Quan se metec en marcha era centrau electrica de Pònt de Rei, a compdar der an 1960, Pepe d'Artiga por-

Es prumèras linhas que s'instal-lèren ena Val d'Aran sigueren era "Cia Hispano Aranesa" e "La Pirenaica". Hègen era rota de Salardú a Pònt de Rei.

damb lònes. Ath darrèr i pujauen tanti coma podien e, en dies concrèts coma eth retorn des vrenhes, es que non i cabien laguens les trapam en tet damb es pògues valises qu'era gent traginaue.

Es prumèras linhas que s'installèren ena Val d'Aran sigueren era "Cia Hispano Aranesa" e mès tard "La Pirenaica". Hègen era rota de Salardú a Pònt de Rei. Era doana ère en Hòs e aqui se poirie cuèlher eth tramvai qu'arribaue enquia Marinhac. Aguest tramvai francès auie eth nòm de "Tramvai dera Val d'Aran", a despiet

Pepe d'Artiga en un des sòns viatges a Tolosa

taue tanben as treballadors enes tres toms entàs cinc deth maitin, entara ua de meddia e entàs nau deth sèr. Çò madeish hec damb es auti treballadors dera companhia, sustot en Cledes e Bossòst.

E atau enquia agarrar era jubilacion, e a compdar d'alavetz, dedicuèc eth sòn temps a suenhar çò que mès estimaue: Aguest coche que, dempús deth temps d'estauviar, poguèc comprà-l'ac a Aurelio des de Barés. Ère un Seat 1500 qu'encara ei ena cochèra des d'Artiga, ena plaça deth haro de Les, e qu'a Pepe li agradaue hèr a luder coma se l'anèsse a trèir a passejar.

A mès, era passion d'aguest pes autos le portèc a hèr conèisher as sòns vesins deth pòble es veïculs

qu'eth estimaue. Atau, en tornar deth sòn passag diari de Les a Bossòst a pè, tostemps damb ua cana que soent l'heuaue entà saludar ara gent o espantar es mainatges, le trapauem en tot comprar creions de colors en çò de Capdevila entà diboishar veïculs que dempús regalarie en tot dâles forma de quadre. En podem veir ena escòla e en cases de vesins de Les.

Auem d'arregraïr a un aute Jusèp Boya, de Les, parent encara de luenh de Pepe d'Artiga, que s'a prestat a rebrembar damb nosati era figura d'aguest òme que trabalhèc damb eth e compartic era sua aficion pes coches. Lo vedem ena fotografia quan ère mainatge, damb Pepe e, coma non, damb un coche darrèr e capejats entara ocasion.

Ventosa
i Calvell

Miquel Sánchez

OBERT DESDE EL 12 DE JUNY

APARTAT DE CORREUS núm. 80

25530 VIELHA

Tel 973 64 18 09

Tel Refugi 973 29 70 90

ENTÀ
ANONCIS
TRUCAR
TATHTELÈFON
908.69.29.50Aran &
Arte, s.l.Rètols lluminosos
Senyalització d'obres
Retulació de vehicles
Creacions de neó
Disseny de logotips
AdhesiusCtra. de Gausac (Edifici Val d'Aran)
25530 VIELHA (Lleida) Tel. i Fax: 973-64 28 41